

KUVA-ANALYYSISTA KUVIEN KÄYTÖN ANALYSOIMISEEN

Theo van Leeuwen & Carey Jewitt (toim.) *Handbook of visual analysis*. London: Sage 2001. 210 s. ISBN 0-7619-6477-0.

Aikaamme luonnehditaan visuaalisen kulttuurin aikakaudeksi, jota leimaa jatkuva kuvahyöky. Lingvistikin ovat viime vuosina huomanneet välttämättömäksi analysoida myös kuvia rajattuaan ne aiemmin esimerkiksi tekstiaineistoista tarkastelun ulkopuolelle. Mutta kuinka lähestyä kuvia: kannattaako kuvaa verrata verbaalikielen vai etsiä kuvan omaa »kieltä»? Entä miten analysoida kuvien käyttöä erilaisten toimintojen yhteydessä?

Avuksi näiden kysymysten kanssa kamppailevien tutkijoille on ilmestynyt THEO VAN LEEUWENIN ja CAREY JEWITTIN toimittama artikkelikokoelma *Handbook of visual analysis*. Johdannossa toimittajat määrittelevät käsikirjansa kohderyhmäksi »tutkijat, jotka tarkastelevat yhteiskunnallisesti merkittävien aiheiden kuvallista esittämistä». Kussakin artikkelissa tehdään tutuksi jokin analyysimenetelmä tai tutkimuksen näkökulma sekä teorian että käytännön kannalta. Teoksen on tarkoitus tarjota niin yksityiskohtaisia esimerkkejä, että näiden avulla lukijat todella pystyvät soveltamaan esiteltyjä analyysimenetelmiä.

Kirja koostuu yhdeksästä luvusta, jotka johdantoa lukuun ottamatta ovat itsenäisiä artikkeleita. Alkupuolen luvuissa esitellään sisällönanalyysia kuvien tutkimukses-

sa, visuaalista antropologiaa sekä visuaalisen kulttuurin tutkimusta. Esimerkkiaineistoina näissä luvuissa on aikakauslehtien kansikuvia, valokuvia ja videonauhoja. Seuraavaksi suhteutetaan toisiinsa ikonografiaa ja barthesilaista kuvan semiotikkaa; esimerkkiaineisto ulottuu keskiaikaisista maalauksista oman aikamme mainoskuviin. Tämän jälkeen tarkastellaan piirrosten käyttöä psykoanalyysissa. Kirjan kolmesta viimeisestä luvusta kaksi esittelee ja soveltaa Michael Hallidayn ajatuksiin pohjautuvaa sosiosemiotista teoriaa. Toisessa tarkastelun kohteena ovat esitteet, toisessa dokumenttielokuva. Näiden väliin jää etnometodologiaa ja keskustelunanalyysia esittelevä luku, jossa kuvia ja niiden käyttöä tarkastellaan monipuolisesti arkeologien piirtämistä kartoista aina videonauhan käyttöön oikeudessa.

KUVA KONTEKSTISSAAN

Sisällönanalyysi on perinteisesti ollut erityisesti joukkoviestinnän tutkijoiden suosiossa. PHILIP BELL esittelee artikkelissaan (luku 2) sisällönanalyysin käyttöä kuvien tutkimuksessa. Hän käy askel askelelta läpi analyysin vaiheet aineiston rajaamisesta ja tutkimuskysymysten muotoilusta sekä

muuttujien ja niiden arvojen määrittelystä aina tutkimuksen reliabiliteetin ja validiteetin määrittämiseen. Selkeiden ohjeiden avulla kvantitatiiviseen analyysiin tottumaan lukija uskaltaisi ryhtyä laskemaan mediasisältöjä. Pelkkä muuttujien arvojen laskeskelu ei kuitenkaan riitä, vaan sisällönanalyysi edellyttää vertailevaa tutkimusasetelmaa; omassa esimerkissään Bell vertaa naistenlehden eri vuosikymmeniltä olevia kansikuvia. Sisällönanalyysi on käytökel-poinen menetelmä aina, kun on mahdollista määrittää selvärajaiset muuttujat ja niille arvot: siinä missä joku haluaa mitata eri osa-aineistoista kuvakokoja ja verrata mustavalkoisten ja värikuvien osuutta, toinen taas voi tarkata sitä, minkälaisissa rooleissa miehet ja naiset esiintyvät mainoskuvis-sa.

Bell huomauttaa, että paljous ei välttämättä merkitse tärkeyttä: sanomalehden lukija voi antaa rauhassa katseensa lipua »mediakliseiksi» muodostuneiden passikuvien ja maalia juhlivien pelaajien kautta kohti harvinaisempia ja siksi pysähdyttäviä kuvia. Toisaalta jonkin aiheen tai näkökulman puuttuminen aineistosta voi sekin kertoa paljon. Bell korostaakin, että sisällönanalyysi ei yksinään riitä osoittamaan, mitä ja miten media kertoo. Laajan aineiston sisällönanalyysin jälkeen hän suosittelee seuraavaksi vaiheeksi tyypillisten tai aineistosta esiin nousevien tapausten kvalitatiivista analyysia esimerkiksi semiotiikan menetelmän.

Kulttuurintutkimuksen piirissä on viime vuosina voimistunut visuaaliseen kulttuuriin keskittyvä suuntaus (suomalaisesta tutkimuksesta ks. esim. Seppänen 2001a, 2001b). Myös *Handbook of visual analysis* tarjoaa katsauksen visuaalisen kulttuurin tutkimukseen. MARTIN LISTER ja LIZ WELLS keskittyvät artikkelissaan (luku 4) valokuvaan. He hahmottavat kulttuurintutkimuksen monitieteiseksi kentäksi, jolla ei ole

yhtä omaa metodia mutta joka tarjoaa joukon kysymyksiä esitettäväksi yksittäisille kuville. Näin ollen artikkeli sopii malliksi siitä, miten kirjan erilaisia näkökulmia kuvaan voi yhdistää.

Listerin ja Wellsin mukaan kulttuurintutkimukselle on ominaista pyrkimys ymmärtää kulttuurin tuottamisen ja kuluttamisen, uskomusten ja merkitysten yhteys yhteiskunnallisiin prosesseihin ja instituutioihin. Artikkelissaan he tarkastelevatkin valokuvien moninaisia konteksteja: Mihin tarkoitukseen ja millaisia käytänteitä noudattaen kuva on tehty ja julkaistu? Minkälainen paikka kuvaan on rakennettu katsojalle? Mitä kuvan katsoja olettaa taidekuvan, tienvarsimainoksen tai uutiskuvan ääressä? Mitä valokuvat voivat ilmaista sosiaalisista konventioista ja valtasuhteista?

CHARLES GOODWIN näyttää artikkelissaan (luku 8), miten monin tavoin kuvat ja visuaalisuus ovat läsnä etnometodologisessa keskustelunanalyysissä. Keskusteluntutkijathan tavallisesti videoivat aineistonsa, koska he analysoivat sosiaalisten käytänteiden dynamiikkaa, jossa nonverbaalilla viestinnällä on tärkeä osa. Keskustelussa katsekontakti voi auttaa puhujaa toistamaan sanottavansa tai muotoilemaan sen toisin, kun hän huomaa, että puhekuppani ei ole kuullut tai ymmärtänyt. Visuaalisten ilmiöiden analyysiin ei riitä pelkkä videon katse-lu, vaan tarvitaan tarkoituksenmukainen transkriptio.

Goodwin tuo keskustelunanalyysin visuaalisuuteen lisää näkökulmia. Näkeminen on monelle osa ammattitaitoa. Eri ammattiryhmät harjaantuvat poimimaan yksistä ja samoista taulukoista ja kartoista eri tietoja sen mukaan, mikä on relevanttia heidän oman työnsä kannalta. Goodwin kuvaa, miten arkeologin ammattiin sosiaalistuva opiskelija omaksuu »arkeologin katseen», jonka avulla hän oppii näkemään maanpinnan ja maakerrosten muutokset

tavalla, joka mahdollistaa kartan tekemisen kaivausalueesta.

Vaikuttava esimerkki asiantuntijan katseesta kertoo oikeudenistunnosta, jossa neljää poliisia syytettiin moottoripyöräilijän pieksemisestä. Tilanteesta oli olemassa videonauha, jota todistajaksi kutsuttu poliisi analysoi. Hänen mukaansa maassa makaavan miehen hienoiset liikkeet osoittivat aggressiivisuutta, jonka taltuttamista oli tarpeen jatkaa neljän poliisin voimin. Poliisit vapautettiin. Uudessa oikeudenkäynnissä syyttäjä esitti vaihtoehdoisen tulkinnan — liikkeet olivatkin iskuista johtuvaa tahatonta lihasten sätkintää — ja kaksi poliiseista tuomittiin.

MALCOLM COLLIERIN visuaalista antropologiaa esittelevä artikkeli (luku 3) on otteeltaan hyvin käytännönläheinen. Hän esittää vaiheistetun kuva-aineiston analyysimallin (kokonaishahmotus > luettelointi > strukturoitu analyysi > kokonaisuuden kytkentä kontekstiin) ja antaa ohjeita, millaiset tunnisteet ja kontekstitiedot kuviin kannattaa liittää. Antropologiassa kuvataallenteita käytetään yhteisöjen menneiden ja nykyisten elintapojen kuvaamisessa. Kuvia voidaan käyttää myös informanttien haastatteluissa tuettuun muisteluun, jossa vanhat valokuvat auttavat kertomaan muistoja esimerkiksi kuvissa näkyvistä työmenetelmistä ja henkilöistä tai omista kokemuksista. Collierin esimerkit ovat valokuvia Uuden Meksikon hispanokylästä sekä videoita eri etnisten ryhmien koulunkäynnistä San Franciscossa, Alaskassa ja Arizonassa.

GERTRAUD DIEM-WILLEN artikkelissa (luku 6) aiheena on piirrosten terapeutin käyttö lasten psykoanalyysissa. Psykoanalyysin teoriassa katsotaan, että piirroset pohjautuvat samoihin piilotajuisiin ensisijaisiin prosesseihin kuin unet. Harva aikuinenkaan puhuu mielikseen psyyken häiriöistä tai perhedynamiikan vinoutumista, ja lapsella lisäksi käsitteellinen ajattelu ei

kenties vielä riitä pukemaan ongelmia sanoiksi. Tällöin voi hyödyntää piirtämistä: terapiaistunnoissa lapsi piirtää ja mahdollisesti kertoo piirroksistaan, terapeutti puolestaan tarkkaa, missä järjestyksessä piirrookset syntyvät, esittää niistä kysymyksiä ja tulkintaehdotuksia sekä tarkkailee lapsen reaktioita. Diem-Wille korostaa kontekstin tärkeyttä ja varoittaa yleistyksistä; esimerkiksi nukke voi tilanteen mukaan »edustaa lasta itseään, vauvaa, jonka lapsi tahtoo varastaa äidiltä, tai isän penistä». Piirustuksista ei siis kannata etsiä yleispäteviä yksi yhteen -vastaavuuksia.

PUNTARISSA SEMIOTIIKKA JA IKONOGRAFIA

Theo van Leeuwen, toinen kirjan toimittajista, tarkastelee omassa artikkelissaan rinnakkain Roland Barthesin visuaalista semiotiikkaa ja taidehistorioitsijoiden käyttämää ikonografiaa. Van Leeuwenin mukaan Barthesin semiotiikalla ja ikonografialla on samat peruskysymykset: mitä ja miten kuvat representoivat sekä mitä ideoita ja arvoja kuvissa esiintyvät ihmiset, paikat ja esineet edustavat. Eroa on lähinnä siinä, että kun barthesilainen visuaalinen semiotiikka tutkii vain kuvaa itseään ja pitää kulttuurisia merkityksiä annettuna pääomana, ikonografia kiinnittää huomiota myös kuvan tuottamisen ja elinkaaren kontekstiin ja historiaan. Van Leeuwenin mielestä »molemmat metodit tarjoavat erinomaisia perusteita sen määrittämiseen, voiko representoidut elementit, kuten asennot ja objektit, sekä tyyli-elementit, kuten kuvakulman, fokuksen ja valaistuksen, tulkita symbolisesti, sekä konventionaalisesti hyväksytyjen symbolismin muotojen erottamiseen laajemmista 'ikonologisista' tulkinnoista».

Barthesin väite, että valokuva on kooditon sanoma ja vastaa täydellisesti todellisuutta (1977: 17), on herättänyt paljon

keskustelua (ks. esim. Sonesson 1992: 72, 119, 202). Puhuessaan toisaalla valokuvan »luonnollisuuden» myytistä ja valokuvan »erityisestä uskottavuudesta ja poikkeuksellisesta denotaatiovoimasta» Barthes (1977: 21, 44) sentään mainitsee, että kyse on uskomuksista ja arkiajattelusta. Van Leeuwen huomauttaa tästä kiistanalaisesta aiheesta ainoastaan, että denotaatio on Barthesille »verraten ongelmaton asia».

Barthesin *Kuvan retoriikkaa* -artikkelissaan (1977) esittämää semiotiikkaa ja Panofskyn ikonologiaa on aiemminkin tarkasteltu rinnakkain ja niissä on nähty yhtäläisyyksiä (ikonologisen analyysin vaiheista ks. esim. Kuusamo 1996: 148). Göran Sonesson osoittaa kuitenkin, ettei analyysimalleja voi ongelmitta samastaa. Barthes ei esimerkiksi kytke kaikkia esittelemiään teoreettisia käsitteitä käytännön analyysiin. Sonesson huomauttaakin, että on aivan eri asia, vertaako ikonologiaa siihen, mitä Barthes uskoo tekevänsä, vai siihen, mitä hän tekee. (Sonesson 1992: 199–200, ks. myös Kuusamo 1996: 149–150.) Van Leeuwen kuitenkin suhtautuu varsin luottavaisesti semiotiikan ja ikonografian yhdentämisen mahdollisuuteen. Kenties näkökulmien ero on näyttänyt suurelta myös tutkimuskohteiden takia, onhan ikonografia tähän asti keskittynyt pääasiassa menneiden aikojen figuratiiviseen taiteeseen ja visuaalinen semiotiikka oman aikamme mediakuviin. Van Leeuwen ehdottaa, että molempia voisi soveltaa myös abstrakteihin kuviin, ja esittää artikkelissaan ikonografisia analyyseja 1900-luvun mainoskuvista.

STILL-KUVAN JA LIIKKUVAN KUVAN SOSIOSEMIOTIikkaa

Toinen toimittajista, Carey Jewitt, esittelee yhdessä RUMIKO OYAMAN kanssa sosio-semioottista kuva-analyysia, jonka perusteos on Gunther Kressin ja Theo van Leeu-

wenin *Reading images* (1990, uusi laitos 1996). Sosio-semioottinen lähestymistapa on pitkälti analoginen Michael Hallidayn systeemis-funktionaalisen kieliopin kanssa, jonka mukaan kielen avulla limittäin kerrotaan jotakin kielenulkoisesta todellisuudesta, rakennetaan puhujan ja kuulijan suhdetta sekä muodostetaan kielen aineksista viestintätilanteeseen sopiva kokonaisuus.

Kyse on siis siitä, miten kuvan avulla tuotetaan representaatioita todellisuudesta (vrt. systeemis-funktionaalisen kieliopin ideationaaliseen metafunktion), miten kuvaan rakennetaan paikka katsojalle muun muassa kuvakulman ja etäisyyden valinnalla (vrt. intersubjektiveen metafunktion) ja miten visuaalisista elementeistä luodaan sommittelun avulla merkityksellinen kokonaisuus (vrt. tekstuaaliseen metafunktion). Visuaalisten representaatioiden analyysissa tärkeitä ovat ruumiinosien ja esineiden muodostamat vektorit, jotka osoittavat kuvasta toimijan ja kohteen, sekä kuvan henkilöiden katseen suunta. Kuvan ja katsojan vuorovaikutusta säätelevät muun muassa kuvan rajaus ja vertikaalinen kuvakulma sammakkoperspektiivistä lintuperspektiiviin. Sommittelusta tarkastellaan esimerkiksi sellaisia ulottuvuuksia kuin vasen–oikea, ylhäällä–alhaalla ja keskellä–reunassa. Sommitteluperiaatteista monet ovat kulttuurikohtaisia: kun länsimaisissa hätäuloskäynnin merkeissä ihmishahmo kiiruhuttaa oikealle, japanilaisissa suunta onkin vasemmalle.

Jewittin ja Oyaman mukaan sosio-semioottisesti suuntautunut kuvien tutkimus ei pelkästään kuvaile semioottisia resursseja ja selitä niiden käyttöä vaan myös pyrkii näiden ilmaisuvarojen lisäämiseen. Analysoidessaan nuorille tarkoitettua ehkäisyvalistusmateriaalia Jewitt havaitsi, että teksti oli laadittu puhuttelemaan kaikenlaisia nuoria mutta kuvat vahvistivat stereotyyppioita ja toimivat näin tekstiä vastaan.

Tieto kuvan semioottisista resursseista voisi auttaa suunnittelemaan parempaa valistusmateriaalia.

Myös RICK IEDEMA hyödyntää artikkelissaan sosiosemiottista teoriaa mutta täydentää sitä liikkuvan kuvan erityispiirteiden analyysillä. Esimerkkinään sairaalojen heikkoa taloutta käsittelevä televisiodokumentti hän valottaa eri keinoja, joilla katsojaa vedetään potilaiden ja sairaalahenkilökunnan puolelle taloushallinnon edustajia vastaan: Potilaat, lääkärit ja hoitajat tuodaan lähikuvun katsojan luo, mutta hallinnon edustajia kuvataan etäämmältä. Siinä missä hoitajat ja lääkärit ovat työn touhussa auttamassa potilaita, hallinnoitsijat vain tuijottavat näyttöpäätettä tai puhuvat kokouksissa. Hoitohenkilökuntaa kuvataan ryhmissä, hallinnon edustajia useammin yksin. Bellin lailla myös Iedema korostaa, että kannattaa miettiä, mitä jääkään kertomatta.

Iedeman analyysi liikkuu kuudella tasolla. Pienin analysoitava yksikkö on kameraotosta valittu edustava still-kuva. Siitä edetään oton, kohtauksen, sekvenssin ja jakson (stage) kautta kokonaiseen teokseen ja sen genreluokitteluun. Elokuvan analyysissä aikaulottuvuus ja sen rytmitys on tärkeä. Ohjelmakokonaisuuden jaksoja voi rajata esimerkiksi kamerakulman muutoksella tai musiikilla. Jatkuvuutta taas voi luoda puheen tai musiikin jatkumisella, vaikka kuva vaihtuukin. Kuvia ja ääniä on monesti tarkasteltu pelkän intuition ja maalaisjärjen avulla, mutta Iedeman mukaan sosiosemiottinen analyysi auttaa kehittämään »kriittistä audiovisuaalista lukutaitoa».

Iedema nostaa esiin myös sosiosemiottisen analyysin ongelmia. Analyysimallina sosiosemiotikka on varsin työläs ja moniportainen. Tutkijan, joka sitä haluaa soveltaa, on siis syytä pitää kiinni johtajatuksistaan, ettei tämä sekoitu analyysin vaiheis-

sa. Vaikka sosiosemiottisessa teoriassa lähtökohtaisesti korostetaankin »historiallisia, sosiaalisia ja kulttuurisia ehtoja, jotka muovaavat visuaalista 'kieltä'» (Kress ja van Leeuwen 1996: 5), suuntausta on kritisoitu muun muassa koherentin institutionaalisen perspektiivin ja tulkintaprosessin eksplikoinnin puutteesta. Analyysi keskittyykin aineiston rakenteisiin eikä ota kovin kattavasti huomioon kuvan lukijoiden ja luentoeroja. (Becker 2000: 134.) Sosiosemiottisen analyysin avulla tutkija pääsee kuitenkin purkamaan luonnollistumia ja pureutumaan sellaisiin kuva-aineiston piirteisiin, jotka muuten saattaisivat tuottaa vain häivähtäviä vaikutelmia.

HYÖTYTIETOA LINGVISTILLEKIN

Kirjoittajat eivät ole jättäneet lukijaa yksin seikkailemaan monenmoisten näkökulmien pariin vaan suhteuttavat avuliaasti toisiinsa eri tapoja lähestyä kuva-aineistoa. Bell suosittelee sisällönanalyysin yhdistämistä yksittäisten kuvien kvalitatiiviseen tutkimukseen, van Leeuwen puolestaan ehdottaa sosiosemiottisen tutkimuksen täydentämistä semiotiikan ja ikonografian tarjoamalla kuvan »leksikon» analyyseilla. Lister ja Wells luonnehtivat kulttuurintutkimuksen kenttää niin monitieteiseksi, että tutkimusasetelman mukaan siinä voi hyödyntää vaikkapa kansatieteen, sosiologian tai psykoanalyysin menetelmiä.

Kirjan punaisena lankana on eteneminen kuvien piirteiden laskemisesta kuvien käytön analysointiin. Teoksessa painottuvat selvästi tutkimusasetelmat, joissa kuvia tarkastellaan käyttöyhteydessään. Liikkeelle lähdetään jokseenkin vakiintuneesta ja yleistajuisesta tutkimusmenetelmästä, sisällönanalyysistä, jossa lasketaan mahdollisimman selvärajaisten muuttujien arvoja kuvien »ilmisisällöstä» ja suurista aineis-

toista. Seuraava näkökulma, antropologia, on sekin kiinnostunut kuvien ilmissällöistä, mutta rinnalle nousevat kuvien kirvoittamat mielle yhtymät ja muistelukset. Kulttuurintutkimuksessa avainasemassa ovatkin jo kuvien käyttöyhteydet ja niistä nousevat merkitykset. Sekä semiotiikassa että ikonografiassa tarkastellaan merkitysten kerrostumista, millä nimillä näitä kerroksia sitten kutsutaankin. Psykoanalyyseissa korostuvat kuvien symbolimerkitykset ja toisaalta tilannekontekstin tärkeys. Myös sosiosemioottisessa analyysissä tunnustetaan kontekstin merkitys, vaikka analyysi keskittyykin kuva-aineiston piirteisiin. Niin etnometodologiassa kuin elokuva-analyysissäkin tarkastellaan sitä, mitä kuvilla tehdään, miten niillä vaikutetaan kuulijoihin ja katsojiin.

Teoksen kokonaisrakenne hahmottuu kuitenkin vasta lukemisen jälkeen, sillä ensimmäinen katsaus sisällysluetteloon ja johdannon artikkeliesittelyt jättävät vain vaikutelman monenkirjavasta kokoelmasta näkökulmia kuvatutkimukseen. Kokonaisjuonen kannalta olisi ollut mahdollista myös sijoittaa peräkkäin antropologiaa, psykoanalyysejä ja etnometodologiaa käsittelevät artikkelit, koska niissä kaikissa korostuu kuvien käytön toiminnallisuus.

Pelkistetty kansi ei ensi näkemältä houkuttele tarttumaan kirjaan, mutta kirjan luettuaan myös kansikuvaa tarkastelee usein silmin: sekin vaatii selvästi visuaalista lukutaitoa ja saattaisi avautua uudella tavalla »ammattilaisen katseelle», josta Goodwin artikkelissaan puhuu. Olisi ollut kiinnostavaa tietää kansikuvan alkuperä: lieneekö ruuduiksi jaettu sinisävyinen rosokuva kalliroleikkausta, satelliittikuvaa vai jotain muuta. Osa kansikuvasta toistuu vinjetteinä lukujen alussa.

Teoksen kuvat ovat mustavalkoisia. Vaikka suuri osa alkuperäiskuvista onkin ollut värillisiä, mustavalkoinen kuvitus on

varmasti perusteltu ratkaisu kirjan hinnan pitämiseksi kohtuuden rajoissa. Valokuvista muutama on epäselviä kopioita. Tämä harmittaa erityisesti sivun 78 kuvien kohdalla, kun lukija ei pysty itse tarkastelemaan tekstissä käsiteltyjä yksityiskohtia. Jan van Eyckin maalaus pyhästä Hieronymuksesta (s. 111) on kääntynyt peilikuvakseen.

Sosiosemioottista analyysia esittelevissä luvuissa silmään pistää termien kirjavuus: kun Halliday puhuu *ideationaalisesta*, *interpersoonaisesta* ja *tekstuaalisesta* metafunktiosta, Jewitt ja Oyama käyttävät termejä *representaatio*, *vuorovaikutus* ja *sommittelu* (samoin kuin Kress ja van Leeuwen *Reading images* -teoksen toisessa laitoksessa). Iedema puolestaan viittaa näihin samoihin merkitysulottuvuuksiin termeillä *representaatio*, *orientaatio* ja *organisaatio*. Voi vain toivoa, että suomalaisen tutkimukseen vakiintuisi yksi ainoa termisarja.

Voiko lukija kirjan luettuaan kääriä hihansa ja ryhtyä työhön, analysoimaan kuvia teoksen oppien mukaan? Se riippuu toki hänen pohjatiedoistaan. Joka tapauksessa *Handbook of visual analysis* auttaa valitsemaan omaan tutkimusasetelmaan sopivan analyysimenetelmän. Lingvisti löytää teoksesta monta tarttumakohtaa. Visuaalisessa semiotiikassa kiinnostavaa on esimerkiksi se, millaiseksi kielitieteen ja semiotiikan suhde hahmottuu, ikonografiassa puolestaan tekstilähteiden käyttö kuva-analyysissä. Ja jos lukija on epäillyt, tarvitsevatko keskusteluntutkijat todella videoita, Goodwinin artikkeli saa vakuuttumaan siitä, että kasvokkai keskustelun on välttämätöntä videoida analyysia varten.

Etenkin sosiosemioottisen analyysin kuvaus herättää halun soveltaa kuvaa ja tekstiä yhdistävään aineistoon rinnakkain systeemis-funktionaalista kielioppia ja sosiosemioottista kuva-analyysia ja tutkia, millainen työnjako kuvilla ja tekstillä on. Ovatko ne samanarvoisia, vai onko jom-

mallakummalla yliote? Entä jos kuvat ja teksti viestivät keskenään ristiriitaisia merkityksiä?

Kirjan kaikissa artikkeleissa on selvästi humanististen tieteiden näkökulma. Jos lukija jää jotain kaipaamaan, ehkä näköhavaintoa olisi voitu tarkastella vielä kognitiivisen psykologian kannalta ja rakentaa siitakin yhteyksiä ihmisten toimintaan. Mutta tällaisenaankin teos on kattava ja monipuolinen johdatus kuvien ja niiden käytön analysoimiseen. ■

ELINA HEIKKILÄ

Sähköposti: elina.heikkila@kotus.fi

LÄHTEET

BARTHES, ROLAND 1977: *Image–music–text*.

Essays selected and translated by Stephen Heath. London: Hill and Wang.

BECKER, KARIN 2000: The changing picture on/of the newspaper page. – Karin Becker, Jan Ekecrantz & Tom Olsson

(toim.), *Picturing politics: Visual and textual formations of modernity in the Swedish press* s. 134–145. JMK Skriftserien 2000:1. Stockholm University, Department of Journalism, Media and Communication.

KRESS, GUNTHER – VAN LEEUWEN, THEO 1990: *Reading images*. Geelong, Victoria: Deakin University Press.

— 1996: *Reading images: The grammar of visual design*. London: Routledge.

KUUSAMO, ALTTI 1996: *Tyylistä tapaan: semiotiikka, tyyli, ikonografia*. Helsinki: Gaudeamus.

SEPPÄNEN, JANNE 2001a: *Katseen voima. Kohti visuaalista lukutaitoa*. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 17. Tampere: Vastapaino.

— 2001b: *Valokuvaa ei ole*. Helsinki: Musta Taide ja Suomen valokuvataiteen museo.

SONESSON, GÖRAN 1992: *Bildbetydelser: inledning till bildsemiotiken som vetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

RUOTSI, MONIKIELINEN KANSALLISVALTIO

Sally Boyd ja Leena Huss (toim.) *Managing multilingualism in a European nation-state. Challenges for Sweden*. Clevedon: Multilingual Matters 2001. (Ilmestynyt myös Current Issues in Language and Society -julkaisussa 7/1.) 86 s. ISBN 1-85359-558-6.

JOHDANTO

Tunnetut Ruotsissa toimivat kielentutkijat SALLY BOYD ja LEENA HUSS ovat toimittaneet teoksen, joka käsittelee Ruotsin kielipoliittista tilannetta. Teos koostuu neljästä artikkelista, joissa aihetta lähestytään toisaalta kansalliskieli ruotsin tilan-

teesta käsin ja toisaalta taas maassa puhuttavien vähemmistökielten oikeuksien näkökulmasta. Myös koulujen kielipoliittikkaa ja Euroopan unionin mukanaan tuomia kieli-ongelmia käsitellään.

Laajahkossa johdannossaan Boyd ja Huss esittelevät niitä maailmanlaajuisia poliittisia, taloudellisia ja sosiaalisia muu-

▷